

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันมีผลทำให้การดำเนินชีวิตแตกต่างจากสมัยก่อน ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และวิชาการได้ช่วยให้การศึกษาระหว่างเพื่อนมนุษย์ขยายวงกว้างขวางขึ้นจากบุคคลต่อบุคคลไปสู่การศึกษาระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์ระหว่างชาติทั้งในด้านการเข้าใจในวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนจนถึงด้านเศรษฐกิจและการเมืองจึงมีความสำคัญมากขึ้น การที่จะเกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันระหว่างประเทศต่าง ๆ จำเป็นที่บุคคลในประเทศเหล่านั้นจะต้องศึกษาวัฒนธรรม ความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมค่านิยมซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ทุกคนจึงตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการศึกษาทุกอย่างเป็นจุดประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับสังคมทั้งสิ้น สังคมและการศึกษามีความสัมพันธ์กันเสมอ เมื่อใดมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความมุ่งหมายของการศึกษาย่อมเปลี่ยนไปด้วย เพื่อสนองความต้องการของสังคมและของผู้เรียนในประเทศนั้นและสมัยนั้น ด้วยเหตุนี้ความมุ่งหมายของการศึกษาในปัจจุบันจึงเปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน ความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการศึกษาจึงเปลี่ยนไปด้วย วิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันมีขอบเขตกว้างขวางกว่าเดิมมาก โดยเน้นถึงความสำคัญของการฝึกให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีความรู้ความคิด รู้จักใช้เหตุผลไตร่ตรองและตัดสินใจด้วยตนเอง รู้จักหน้าที่ของคนที่มีต่อครอบครัว และ ต่อประเทศชาติ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิของคนในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ยิ่งกว่านั้นในการสอนวิชาภูมิศาสตร์ก็มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติเพราะวิชาภูมิศาสตร์เป็นวิชาที่ให้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องโลก เป็นความรู้รากฐานในการที่มนุษย์จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ รู้จักใช้ธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดรู้จักสภาพธรรมชาติของประเทศตน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรักชาติและรู้คุณค่าของชาติตน ทำให้รู้จักประเทศเพื่อนบ้านและเข้าใจชีวิตและความเป็นอยู่ของเขา ก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน ส่งเสริมความสัมพันธ์และไมตรีจิต

ระหว่างชาติ ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ก็มุ่งให้นักเรียนไ้รู้เหตุการณ์ในอดีตของประ
 เทศคนและประเทศอื่น ให้ได้เห็นความเจริญและความเสื่อมของมนุษย์ว่าเปลี่ยนแปลงมาอย่าง
 ไร ใช้เหตุการณ์และความรู้ในอดีตเป็นบทเรียนส่งเสริมความเข้าใจในเหตุการณ์ปัจจุบัน
 เพื่อปรับปรุงแก้ไขและหลีกเลี่ยงมิให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย ถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็อาจหาทาง
 ย้อนหน้าให้เป็นเบาได้ ปรับปรุงการดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและอนาคต ปลุกฝังให้เกิด
 ความรักชาติ เพราะวิชานี้กล่าวถึงความเป็นมาของชาติว่ากว่าจะเป็นชาติที่มั่นคงเป็นปึกแผ่น
 ได้ในปัจจุบัน บรรพบุรุษได้ต่อสู้อันตรายด้วยความยากลำบาก นักเรียนก็ทราบถึงวีรกรรม
 ของวีรบุรุษทั้งหลาย เช่น สมเด็จพระนเรศวรมหาราช สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาราช
 เป็นต้น ทำให้เกิดความเข้าใจถึงระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกันมีความเห็นอกเห็นใจกัน โดย
 เข้าใจถึงวัฒนธรรมความเจริญและความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ ก่อให้เกิด
 แรงคิดและสามารถตัดสินใจด้วยเหตุผลไม่มีอคติ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าวิชาประวัติศาสตร์แฝงไว้ซึ่ง
 วิชาศีลธรรม จรรยา ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนคุณความดีต่าง ๆ อันเป็นตัวอย่างที่ดี
 ให้นักเรียนประพฤติตามเพื่อเป็นพลเมืองดีของชาติสืบไป

เนื่องจากวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวันของนักเรียน
 ดังกล่าวแล้ว ครูสอนสังคมศึกษาจึงควรจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้นักเรียน
 ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจความสามารถทักษะนิสัยและทัศนคติที่ดี เพื่อให้นักเรียนสามารถยืน
 หยัดอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่าง
 เหมาะสม และมีการพัฒนาขึ้นในอนาคต แต่คนส่วนมากมักกล่าวว่านักเรียนที่เรียนวิชาสังคม
 ศึกษานั้นมีแต่ความรู้ที่ท่องจำไว้ได้ แต่ไม่มีความเข้าใจ และไม่ประพฤติตามหลักวิชาที่ได้เรียน
 มา ไม่สามารถนำหลักวิชาที่เรียนไปปรับปรุงเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตให้ได้รับความสุข ทั้งนี้
 อาจเป็นเพราะผู้สอนและผู้เรียนยังไม่เห็นคุณค่าของวิชาสังคมศึกษา และไม่เข้าใจว่าการ
 เรียนวิชาสังคมศึกษาที่ได้ผลดีนั้นนักเรียนจะต้องนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติประจำวันของตน ดังนั้น
 จึงมีผู้คิดเปลี่ยนแปลงการสอนวิชาสังคมศึกษาเสียใหม่ โดยจัดเนื้อหาวิชาให้สัมพันธ์กันหมด
 เรียกว่าหมวดวิชาสังคมศึกษา โดยรวมวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม
 ซึ่งเป็นวิชาสำคัญสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ด้วยเหตุที่ประเทศไทยเป็นประเทศประชาธิปไตย

การสอนวิชาสังคมศึกษาจึงจำต้องเน้นหนักในเรื่องการฝึกอบรมให้นักเรียนเข้าใจเลื่อมใสและปฏิบัติความหลักและวิธีการประชาธิปไตย ระหว่างที่เด็กอยู่ในโรงเรียนนั้นครูต้องฝึกหัดให้นักเรียนรู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนภายในขอบเขตของกฎข้อบังคับ รู้จักทำงานเป็นหมู่และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสัมมาคารวะต่อกัน ที่สำคัญที่สุดคือฝึกหัดให้นักเรียนแก้ปัญหาของตนเองได้เสียก่อน และขณะเดียวกันก็ฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย เพราะปัญหาต่างๆ ทางสังคมนั้นทุกคนมีส่วนรับรู้ด้วยกัน และควรคิดแก้ปัญหาเหล่านั้นด้วยวิธีการอันเหมาะสม แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ครูสอนวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถจะดำเนินการสอนให้ได้ผลสมความมุ่งหมาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบรรดาครูวิชาสังคมศึกษาต้องประสบปัญหาและอุปสรรคนานาประการที่ทำให้การสอนวิชาสังคมศึกษาไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นจึงสมควรได้รับการขจัดให้หมดไป เพราะวิชาสังคมศึกษานั้นนับได้ว่ามีบทบาทที่สำคัญที่สุดสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยพัฒนา

มูลเหตุจูงใจให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง " การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น " จึงมีอยู่หลายประการด้วยกัน เนื่องจากผู้เขียนเห็นความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาว่าเป็นวิชาที่มีความสำคัญมากดังได้กล่าวมาแล้ว ขณะเดียวกันก็มีปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ หลายประการที่คอยขัดขวางมิให้การสอนวิชาสังคมศึกษามบรรลุผลสมความมุ่งหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เขียนมีความสนใจวิชาสังคมศึกษามากแล้ว ประกอบกับผู้เขียนได้รับการศึกษาและฝึกฝนเกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษามากพอควร และตั้งใจว่าเมื่อสำเร็จแล้วจะสอนวิชาสังคมศึกษา ฉะนั้นผู้เขียนจึงใคร่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีสอนวิชาสังคมศึกษาที่ดี และสำรวจปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีต่อการสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อหาทางแก้ไขและป้องกันมิให้เกิดขึ้นกับครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาสังคมศึกษา และบรรลุจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา

ปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ปัญหาของการวิจัยครั้งนี้คือ " การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชา

สังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น " เฉพาะสายสามัญ ผู้เขียนได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้ คือ :-

๑. สำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ

๒. สำรวจการสอนวิชาสังคมศึกษาในค่าน

- (๑) ตัวครู คือ ค่านทัศนคติและความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษาตลอดจนบุคลิกภาพของครูวิชาสังคมศึกษา
- (๒) วิธีการสอน
- (๓) อุปกรณ์การสอน
- (๔) กิจกรรมประกอบการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- (๕) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม
- (๖) การวัดผลการสอน

๓. เปรียบเทียบความแตกต่างทั้งในค่านปริมาณและชนิดของปัญหาระหว่าง โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนสาธิต และ โรงเรียนในโครงการปรับปรุง

๔. สำรวจความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา (ซึ่งได้แก่วิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง และศีลธรรม) ทั้งในค่านหลักสูตรแบบเรียนหนังสืออ่านประกอบ ตัวครู วิธีการสอน อุปกรณ์ กิจกรรมประกอบการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร บรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและการวัดผล ตลอดจนการนิเทศการสอนและการอบรมครู

๕. เสนอแนะวิธีปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้เขียนได้วางขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ คือ จะสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ โดยกำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด

๔๐๐ คน เป็นครูที่ทำการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในปีการศึกษา ๒๕๐๗
 จำนวน ๑๐๐ คน และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (สายสามัญ) ในปีการศึกษา ๒๕๐๗
 จำนวน ๓๐๐ คน โรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างของประชากรมีทั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาชาย
 หญิง และ สหศึกษา ในจังหวัดพระนครและธนบุรี ทั้งโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์
 โรงเรียนสาธิต และ โรงเรียนในโครงการปรับปรุงของกรมวิสามัญศึกษา รวมโรงเรียนที่จะ
 ส่งแบบสอบถามครู ๒๐ โรงเรียน โรงเรียนที่จะส่งแบบสอบถามนักเรียน ๑๐ โรงเรียน
 ซึ่งจะแบ่งแยกได้ดังนี้ :-

โรงเรียนสำหรับส่งแบบสอบถามครู

๑. โรงเรียนรัฐบาล (ชาย หญิง และสหศึกษา) จำนวน ๔ โรงเรียน
๒. โรงเรียนราษฎร์ (ชาย และ หญิง) จำนวน ๔ โรงเรียน
๓. โรงเรียนสาธิต (สหศึกษา) จำนวน ๒ โรงเรียน
๔. โรงเรียนในโครงการปรับปรุงของกรมวิสามัญศึกษาจำนวน ๒ โรงเรียน

โรงเรียนสำหรับส่งแบบสอบถามนักเรียน

๑. โรงเรียนรัฐบาล (หญิง และ ชาย) จำนวน ๔ โรงเรียน
๒. โรงเรียนราษฎร์ (หญิง และ ชาย) จำนวน ๔ โรงเรียน
๓. โรงเรียนสาธิต (สหศึกษา) จำนวน ๒ โรงเรียน
๔. โรงเรียนในโครงการปรับปรุงของกรมวิสามัญศึกษา จำนวน ๒ โรงเรียน

คำจำกัดความ

สังคมศึกษา ในการวิจัยนี้ หมายถึงวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านสังคมและธรรมชาติ ได้แก่วิชาหน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ที่จัดสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้นสายสามัญ ในการวิจัยนี้หมายถึงการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับเด็กอายุประมาณ ๑๕ - ๑๗ ปี เป็นระดับชั้นต่อเนื่องจากระดับชั้นประถมศึกษาและเป็นพื้นฐานของ

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษที่จัดสอนวิชาหนังสือซึ่งไม่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพโดยตรง เช่น วิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปศึกษา ทัศนศึกษา และพลานามัย ใช้เวลาเรียน ๓ ปี ได้แก่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ , มัธยมศึกษาปีที่ ๒ , มัธยมศึกษาปีที่ ๓ เรียกกว่าชั้น มัธยมปีที่ ๔ , มัธยมศึกษาปีที่ ๕ , มัธยมศึกษาปีที่ ๖

วิธีดำเนินงาน

ความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้คือต้องการจะสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้เขียนจึงได้ดำเนินงานเป็นขั้น ๆ ดังนี้ ขั้นแรกได้ศึกษาหลักสูตรประมวลการสอน หนังสือ เอกสาร วิทยานิพนธ์ และวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งได้ปรึกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล ในที่สุดเห็นว่าวิธีที่คิดและสะดวกที่สุดในการสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษาครั้งนี้คือการส่งแบบสอบถามไปตามครู และ นักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนสาธิต และโรงเรียนในโครงการปรับปรุงของกรมวิสามัญศึกษา แบบสอบถามที่สร้างขึ้นแล้วจะต้องทดสอบให้แน่ใจว่าจะได้ข้อมูลสมความมุ่งหมายก่อนแล้วจึงจะจัดพิมพ์แบบสอบถามนั้นเพื่อส่งไปให้ผู้ตอบ สำหรับโรงเรียนต่าง ๆ ที่จะส่งแบบสอบถามครูและนักเรียนนั้นก็ใช้วิธีเลือก โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยการจับสลากรายชื่อโรงเรียนที่อยู่ในเขตพระนครและธนบุรี และทำการสุ่มตัวอย่างนักเรียนและครูในแต่ละโรงเรียนอีกครั้งหนึ่ง โดยการจับสลากเช่นกัน

แบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาแล้ว จะได้นำมาวิเคราะห์โดยแยกปัญหาและอุปสรรคออกเป็นด้านต่าง ๆ คือ ด้านตัวครู วิธีสอน อุปกรณ์การสอน กิจกรรมประกอบการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดผล และบรรยากาศแวดล้อม ใช้วิธีคิดเป็นร้อยละ หลังจากนั้นก็จะได้สรุปผลของการวิเคราะห์และเสนอแนะข้อแก้ไขและขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

ความจำกัดของการวิจัย

การดำเนินการสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษานี้ ผู้เขียนมีความปรารถนาที่จะทำให้สมบูรณ์ที่สุดและได้ข้อเท็จจริงให้มากที่สุด โดยตั้งใจจะใช้วิธีการสำรวจ ๓ วิธีด้วยกัน คือ

๑. ศึกษาค้นคว้าหลักสูตรประมวลการสอน งานวิจัยอื่น ๆ หนังสือและเอกสารต่าง ๆ
๒. สังเกตการสอนวิชาสังคมศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ
๓. ส่งแบบสอบถามครูและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

ผู้เขียนไม่สามารถจะทำได้ครบทั้ง ๓ วิธี ทั้งนี้เพราะเวลาของการสำรวจมีน้อย และระยะของการสำรวจก็ตรงกับระยะเทอมปลายของโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งแต่ละโรงเรียนได้สอนวิชาสังคมศึกษาไปมากแล้ว บางโรงเรียนก็สอนจบแล้วและเริ่มทบทวนเพื่อสอบนักเรียน ส่วนบางโรงเรียนก็สอนไม่ทัน เป็นเหตุให้ต้องเร่งสอนเพื่อให้ทันตามหลักสูตร ถ้าหากผู้เขียนเข้าสังเกตการสอนจริง ๆ ในห้องเรียนก็จะได้เห็นการสอนที่ไม่เป็นไปตามปกติและไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ผู้เขียนจึงมิได้ใช้วิธีสังเกตการสอนวิชาสังคมศึกษาตามโรงเรียนต่าง ๆ ดังที่วางแผนไว้คงใจแต่เฉพาะ ๒ วิธีคือ วิธีศึกษาค้นคว้าหลักสูตร ประมวลการสอน หนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และวิธีส่งแบบสอบถามไปสอบถามครูและนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา และความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่จะแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานี้ นอกจากนี้ครูและนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามครั้งนี้อาจตอบไม่ครบทุกข้อ บางข้ออาจตอบไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้เขียนต้องการ หรืออาจจะไม่เข้าใจคำถามดีพอ หรือภาษาในแบบสอบถามอาจจะสื่อความหมายได้ไม่ดีพอ สิ่งที่กล่าวมานี้ อาจทำให้ข้อมูลที่ได้น่าสงสัยบ้าง

คุณค่าของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้จะมียุทธประโยชน์โดยตรงต่อครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา เพราะจะชี้ให้เห็นปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการสอนวิชาสังคมศึกษา ครู

จะมองเห็นทางแก้ไขและขจัดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนสามารถปรับปรุงการสอนวิชา
 สังคมศึกษาให้ดีขึ้น เมื่อครูมีวิธีสอนที่นักเรียนก็จะเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำ
 ความรู้จากวิชาสังคมศึกษาไปใช้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน นอกจากนี้นักการ-
 ศึกษาที่ดีและผู้บริหารการศึกษาที่อาจใช้ผลของการวิจัยนี้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร
 ประมวลการสอนและแบบเรียนวิชาสังคมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ฝ่ายบริหารของโรงเรียนก็จะได้
 ใช้ข้อมูลจากการวิจัยนี้ไปประกอบการพิจารณาจัดหาครูที่เหมาะสมแก่การสอนวิชาสังคมศึกษา
 และจัดบริการต่าง ๆ แก่ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาและนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา และเป็น
 แนวทางแก่สถาบันฝึกหัดครูในการปรับปรุงหลักสูตรของการฝึกหัดครู เพื่อผลิตครูที่มีสมรรถภาพ
 ในการสอนวิชาสังคมศึกษา นักวิจัยที่สนใจทางด้านวิชาสังคมศึกษาก็จะใช้ผลของการวิจัยนี้
 เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าและวิจัยต่อไปทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีสอน ส่วนตัวผู้เขียนใน
 ฐานะที่เป็นครูสอนวิชาสังคมศึกษาก็ย่อมจะได้ประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้มากมาย